

KS. SŁAWOMIR NOWOSAD

Lublin–Zamość

KRONIKA SEKCJI TEOLOGII MORALNEJ KUL

za rok 1992/93

I. Studenci: na rok akademicki 1992/93 przyjęto na sekcję teologii moralnej (kurs wyższy Wydziału Teologii KUL) osiem osób (3 osoby świeckie i 5 księży).

II. Prace dyplomowe napisały i odpowiednie stopnie uzyskały następujące osoby:

A. Prace doktorskie

1. Ks. mgr Sławomir Nowosad, kapłan diecezji zamojsko-lubaczowskiej, na wniosek Komisji Rady Wydziału Teologii KUL z dnia 18 XII 1992 r. uzyskał doktorat z teologii moralnej na podstawie rozprawy pt. *Nauka o sumieniu we współczesnej teologii moralnej anglikańskiej* (Lublin 1992 ss. 262 – mps). Publiczna obrona rozprawy odbyła się przed komisją w składzie: o. prof. H. Langkammer OFM – przewodniczący, ks. prof. J. Nagórny z KUL-u i ks. dr hab. P. Góralczyk z ATK – recenzenci, ks. prof. F. Greniuk – promotor, oraz przy obecności innych członków tejże komisji.

Praca została napisana przy katedrze historii teologii moralnej. Podstawą jej opracowania są najważniejsze dzieła z zakresu współczesnej teologii moralnej anglikańskiej; prezentuje ona anglikańską koncepcję sumienia we wszystkich jego aspektach, właściwą tzw. *High Church*. Nurt ten czerpiąc z jednej strony z doktryny św. Tomasza z Akwinu, z drugiej

natomiast z twórczości rodzimych moralistów karolińskich (XVII w.), odnowiony został w XX w. głównie dzięki licznym i znakomitym dziełom K. E. Kirka (zm. 1954).

Pracę otwiera rozdział wstępny omawiający obszernie historyczny rozwój teologii moralnej w Kościele anglikańskim od jego powstania aż po czasy współczesne. W rozdziale I ks. Nowosad omówił istotę i funkcję sumienia chrześcijańskiego, wykazując zasadniczą zgodność nauczania anglikańskiego z doktryną katolicką. Tradycyjnej supremacji sumienia towarzyszy ważna zasada podkreślająca konieczność należytej formacji sumienia (rozd. II). Charakterystyczny dla omawianych moralistów anglikańskich jest sposób, w jaki podkreślają kościelny kontekst i niezastąpioną rolę Ducha Świętego w edukacji sumienia. Rozdział III traktuje o sposobach osiągania pewności moralnej sumienia oraz omawia tradycyjną problematykę ignorancji pokonalnej i niepokonalnej. Autor omawia tu anglikańskie rozumienie tzw. systemów moralnych, z których anglikanizm wyraźnie preferuje probabilioryzm. W kolejnym rozdziale omówiona została anglikańska koncepcja autonomii sumienia chrześcijańskiego. Chcąc uchronić indywidualne sumienie przed autorytaryzmem władzy, Kościół anglikański wykazuje w tym względzie tendencję do „mglistych uogólnień, pobożnych frazesów i kompromisów” (Kirk). W V rozdziale autor podjął problem funkcjonowania sumienia w kontekście trudnych sytuacji życiowych. Kwestiom tym, o których tradycyjnie traktuje kazuistyka, anglikanie poświęcają sporo miejsca, a metodę kazuistyczną chcą przywrócić swemu Kościołowi. Zakończenie oraz bardzo pomocny indeks osobowy uzupełniają pracę.

2. Ks. mgr Rafał Słomiński, kapłan diecezji olsztyńskiej, na wniosek Komisji Rady Wydziału Teologii KUL z dn. 21 I 1993 r. uzyskał doktorat z teologii moralnej na podstawie rozprawy pt. *Postawy moralne ludzi morza w czasie II wojny światowej. Próba interpretacji pamiętników, wspomnień i relacji na przykładzie działań polskiej floty wojennej i handlowej* (Lublin 1993 ss. 177-mps). Publiczna rozprawa odbyła się przed komisją w składzie: prof. H. Langkammer OFM – przewodniczący, ks. prof. F. Greniuk z KUL-u i ks. dr hab. H. Skorowski z ATK – recenzenci, ks. prof. J. Nagórny – promotor, oraz przy obecności innych członków tejże komisji.

Wywody merytoryczne zostały zamieszczone w trzech rozdziałach, które poprzedzono rozdziałem wstępnym zawierającym omówienie zarysu działań polskiej floty wojennej i handlowej w czasie II wojny światowej. Umieszczony na początku rozprawy wykaz skrótów, przy końcu zaś słowniczek wyrazów z kręgu kultury marynistyczno-wojennej ułatwiają właściwe zrozumienie stosowanej terminologii i wyrażen występujących w materiale źródłowym, przez co okazują się pomocne w lekturze pracy. W rozdziale pierwszym omówiono egzystencjalne przeżywanie wojny na morzu, specyfikę działań i sytuacji, wobec których stają wówczas ludzie morza. Podkreślony został tutaj problem przygotowania marynarzy do służby i walki na morzu, konieczność wcześniejszego ukształtowania kultury wojenno-morskiej i hartu ducha. Rozdział drugi traktuje o stosunkach międzyludzkich w warunkach wojny na morzu. Problematyka ta ujęta została w dwóch płaszczyznach: wzajemnych relacji na statkach i okrętach oraz relacji do przeciwnika, zarówno zagrażającego, jak i pokonanego. W rozdziale trzecim przedstawiono postawy ludzi morza wobec wartości idealnych, takich jak religia, miłość Ojczyzny, wolność.

Wybór tematyki jest uzasadniony racjami natury ogólnej, jak również czysto osobistymi. Autor rozprawy był marynarzem, obecnie zaś, po odbyciu studiów specjalistycznych z zakresu teologii moralnej, pragnie wykorzystać swoją znajomość realiów zawodu ludzi morza i wiedzy historycznej dla ubogacenia polskiego piśmiennictwa teologicznomoralnego.

3. Ks. mgr Krzysztof Jeżyna, kapłan archidiecezji lubelskiej, na wniosek Komisji Rady Wydziału Teologii KUL z dn. 4 III 1993 r. uzyskał doktorat z teologii moralnej na podstawie rozprawy pt. *Apostolstwo świeckich według Akcji Katolickiej w Polsce okresu międzywojennego* (Lublin 1993 ss. 403 – mps). Publiczna obrona rozprawy odbyła się przed komisją w składzie: prof. H. Langkammer OFM – przewodniczący, ks. prof. F. Greniuk z KUL-u i ks. dr hab. P. Góralczyk z ATK – recenzenci, ks. prof. J. Nagórny – promotor, oraz przy obecności innych członków tejże komisji.

Akcja Katolicka to ogólnokościelna organizacja katolików świeckich w celu apostołstwa zrzeszonego. Apostolstwo świeckich rozumiano jako udział ludzi świeckich w apostołstwie hierarchicznym Kościoła. Członkowie Akcji Katolickiej mieli współpracować z innymi stowarzyszeniami istniejącymi w Kościele i organizować je ku apostołstwu. Mocno podkreślano w Akcji Katolickiej konieczność przygotowania ludzi świeckich do apostołstwa. Formacja miała charakter religijny, a dotyczyła strony intelektualnej, religijnej, moralnej i społecznej. Płaszczyzny apostołskiego zaangażowania obejmowały życie rodzinne, społeczne i eklezjalne. Szczególnie mocno wskazywano na formy angażowania się w życie ekonomiczne, polityczne i kulturalne.

4. Ks. mgr Piotr Morciniec, kapłan diecezji opolskiej, na wniosek Komisji Rady Wydziału Teologii KUL z dn. 25 III 1993 r. uzyskał doktorat z teologii moralnej na podstawie rozprawy pt. *Człowieczeństwo jako fundamentalna norma służby życiu ludzkiemu od poczęcia w świetle powojennych dokumentów Kościoła* (Lublin 1993 ss. 349 mps). Publiczna rozprawa odbyła się przed komisją w składzie: prof. H. Langkammer OFM – przewodniczący, ks. prof. J. Nagórny z KUL-u i ks. prof. A. Marcol z ATK – recenzenci, ks. prof. S. Rosik – promotor, oraz przy obecności innych członków tejże komisji.

Praca z teologii moralnej fundamentalnej stawia pytanie o status embrionu ludzkiego. Argument z człowieczeństwa płodu należy do najczęściej wysuwanych, zwłaszcza w aborcyjnych dyskusjach, i stąd podjęto w rozprawie problem jego wartości i siły normotwórczej. Pierwszy krok argumentacyjny stanowi ukazanie możliwie pełnej koncepcji człowieczeństwa, zarówno w perspektywie biblijno-teologicznej, jak i w świetle osiągnięć nauk pozateologicznych. Przedstawienie zasadniczych elementów nauczania Kościoła poprzedzone zostaje zarysowaniem tendencji negujących człowieczeństwo „mającego się narodzić” Argumentacja Magisterium wychodzi od przesłanek biblijnych, korzysta z wyników nauk szczegółowych (bez naruszania kompetencji tych dyscyplin) i wieńczy swoje stanowisko wskazaniem rysu humanistycznego. Także konkretne wskazania dotyczące służby człowiekowi *in statu nascendi* potwierdzają jego człowieczy charakter. W świetle rozprawy, zaistniała istota jest od poczęcia człowiekiem i jej człowieczeństwo jest wielkością moralnie obligującą.

5. O. mgr Andrzej Derdziuk OFM^{Cap.} na wniosek Komisji Rady Wydziału Teologii KUL z dn. 18 V 1993 r. uzyskał doktorat z teologii moralnej na podstawie rozprawy pt. *Hamartiologia polskich teologów moralistów XVIII wieku* (Lublin 1993 ss. 350 – mps). Publiczna obrona rozprawy odbyła się przed komisją w składzie: prof. H. Langkammer OFM – przewodniczący, ks. prof. J. Nagórny z KUL-u i ks. dr hab. P. Góralczyk z ATK – recenzenci, ks. prof. F. Greniuk – promotor, oraz przy obecności innych członków tejże komisji.

W rozdziale pierwszym autor przedstawił tło teologii moralnej w XVIII w. na Zachodzie Europy oraz rozwój tej dziedziny w Polsce, ze szczegółowym ukazaniem różnych ośrodków jej uprawiania, moralistów i podręczników wydanych drukiem. Rozdział drugi poświęcony

został przedstawieniu określić grzechów wówczas przyjmowanych. Obok prezentacji najważniejszego podziału na grzechy powszednie i śmiertelne wiele miejsca zajmuje też opis grzechów głównych.

Grzechy przeciwne cnotom teologicznym i moralnym oraz grzechy naruszające przykazania stanowią przedmiot zainteresowań autora w rozdziale trzecim. Czwarty rozdział został poświęcony ukazaniu proponowanych środków do walki z grzechem, ze szczególnym wyakcentowaniem sakramentu pokuty. Omówiono też pozasakramentalne środki do walki z grzechem, nazywane *remedia generalia*.

B. Prace licencjackie

a) pod kierunkiem ks. prof. S. Rosika:

1. O. W. Wójciak – Zaangażowanie polityczne świeckich katolików w świetle nauczania Jana Pawła II.

C. Prace magisterskie

a) Pod kierunkiem ks. prof. dra hab. F. Greniuka:

1. Babiarez P. – Godność pracy na roli w świetle encyklik społecznych Jana Pawła II.
2. Babiarez Z. – Moralność ludu polskiego w pismach ks. Raymunda Knendicha (1865 – 1918).
3. Hybza J. – Teologia grzechu według ks. Stanisława Witka.
4. Kielar B. – Problematyka moralna związana ze służbą wojskową pełnioną przez alumnów Seminarium Przemyskiego w latach 1960-1971.
5. Miśko M. – Ubóstwo kapłańskie i zakonne w nauczaniu Jana Pawła II.
6. Orszak S. – Służebność kapłaństwa hierarchicznego na podstawie Listów do kapłanów i homilii wielkoczwartkowych Jana Pawła II w latach 1979-1992.
7. Sura M. – Realizacja wolności w społeczeństwie polskim w nauczaniu Jana Pawła II podczas IV pielgrzymki do Ojczyzny.
8. Wiśniewski J. – Patriotyzm w twórczości pisarskiej Sługi Bożego Zygmunta Szczęsnego Felińskiego.

b) Pod kierunkiem ks. dra S. Mojka:

1. Celebański A. – Przyczyny niewiary w Boga w pismach ks. Jana Żukowskiego.
2. Gorzelnik W. – Poczucie winy w pismach Mariana Kulczyckiego.
3. Orkiszewski J. – Koncepcja duchowości kapłańskiej według kardynała Anastasio Ballestrero OCD.
4. Róg S. – Aspekty etyczne problematyki ekologicznej według Bernharda Haringa.
5. Samolej T. – Formowanie do modlitwy według Pierre'a Guilberta.
6. Sapryga M. – Świętowanie Dnia Pańskiego w refleksji teologicznomoralnej w dobie Soboru Watykańskiego II.
7. Tołwiński M. – Teologia modlitwy według Sługi Bożego biskupa Zygmunta Łozińskiego (1870–1932).
8. Trąbka G. – Rola wspólnoty w wychowaniu do czystości według Jeana Vanier.

9. Węzka J. – Koncepcja celibatu kapłańskiego według Yves Raquin SJ.

c) Pod kierunkiem ks. dra I. Mroczkowskiego:

1. Brudny M. – Etos mieszkańców regionu kieleckiego w świetle literatury Oskara Kolberga.
2. Jankowski R. – Wpływ szatana na działanie człowieka w polskiej literaturze teologicznej po Soborze Watykańskim II.
3. Mierzejewski G. – Etyka rolnika w publikacjach Ryszarda Manteuffla.
4. Żurawski M. – Podstawy antropologii teologicznomoralnej Włodzimierza Sołowjowa.

d) Pod kierunkiem ks. prof. dra hab. J. Nagórnego:

1. Bobowski R. – Erotyzm wieku młodzieńczego według *Wstępu do dorosłości* A. Jaczewskiego. Próba oceny w świetle etyki katolickiej.
2. Gocko J. – Liberalna gospodarka rynkowa w ocenie nauki społecznej Kościoła.
3. Kalita A. – Wizja miłości bliźniego według Jeana Vanier.
4. Kieniewicz P. – Koncepcja grzechu w teologii Bernharda Haringa.
5. Nesteruk E. – Wezwanie do nowej ewangelizacji Europy w nauczaniu Jana Pawła II.

e) Pod kierunkiem ks. prof. dra hab. S. Rosika:

1. Falk M. – Postawa religijno-moralna kapłanów w świetle Listów Apostolskich Jana Pawła II i Posynodalnej Adhortacji Apostolskiej *Pastores dabo vobis*.
2. Gołębiewski K. – Koncepcja Komunii Osób w chrześcijańskiej rodzinie w świetle nauczania Jana Pawła II w latach 1978-1984.
3. Lewicki D. – Teologiczna koncepcja wolności w nauczaniu Jana Pawła II.
4. Makowiecki J. – Poczucie winy w kształtowaniu się postawy moralnej chrześcijanina na podstawie *Zbrodni i kary* F. Dostojewskiego.
5. Sokół S. – Protest robotniczy jako problem moralny w świetle posoborowego nauczania Kościoła.
6. Walkiewicz J. – Uczestnictwo świeckich w potrójnej funkcji Chrystusa jako wezwanie moralne w świetle ostatnich dokumentów Kościoła.

III. Z życia sekcji

Pracami sekcji w roku akademickim 1992/93 kierował ks. J. Nagórny.

Dwaj pracownicy sekcji: ks. dr hab. A. Dziuba i ks. dr hab. J. Nagórny zostali powołani na stanowisko profesora nadzwyczajnego na okres 5 lat.

Ks. dr S. Nowosad, prowadzący wykłady zlecone, został powołany po rozstrzygnięciu konkursu na stanowisko asystenta przy Katedrze Historii Teologii Moralnej.

Ks. prof. S. Rosik opublikował w tym roku akademickim pracę monograficzną pt. *Wezwania i wybory moralne. Refleksje teologicznomoralne* (Lublin 1992 ss. 425 RW KUL).

W dniach 15-16 marca 1993 r. sekcja zorganizowała otwarte sympozjum na temat: „Wiara w kontekście współczesności” Referaty wygłosili pracownicy sekcji: ks. F. Greniuk, ks. J. Nagórny, ks. J. Wróbel, a ponadto ks. dr hab. Z. Sareło z ATK. Wszyscy pracownicy sekcji wzięli udział w dyskusji panelowej poświęconej problematyce wiary w odniesieniu do wartości chrześcijańskich (referaty i głosy w dyskusji opublikowane są w niniejszym zeszycie RT).

Ks. J. Nagórny i ks. J. Wróbel wzięli udział w międzynarodowym spotkaniu teologów moralistów Europy Środkowej i Wschodniej, które odbyło się w Heiligenkreuz w Austrii w dniach 28 VIII–1 IX 1992 r.

Pracownicy sekcji (ks. S. Rosik, ks. J. Nagórny, ks. S. Mojek, ks. I. Mroczkowski, ks. J. Wróbel, ks. B. Jurczyk, ks. S. Nowosad) wzięli udział w dorocznym spotkaniu polskich teologów moralistów, które odbyło się w Poznaniu w dniach 31 V–1 VI 1993 r. Spotkanie poświęcone było problematyce zaangażowania chrześcijan w życie społeczne. Ks. prof. J. Nagórny w ramach tego spotkania wygłosił referat: *Teologicznomoralne podstawy zaangażowania chrześcijan w życie społeczne*.

W roku akademickim 1992/93 odbyło się szereg posiedzeń pracowników sekcji, poświęconych omawianiu aktualnych spraw dotyczących działalności sekcji. Dwa spotkania miały charakter otwarty i wzięli w nich udział studenci kursu wyższego teologii moralnej, a wykłady prezentujące założenia metodologiczne i merytoryczne przygotowywanych rozpraw habilitacyjnych wygłosili ks. dr I. Mroczkowski i ks. dr P. Bortkiewicz.

Ks. prof. J. Nagórny wygłosił w ciągu roku kilka referatów na tematy teologicznomoralne: *Formacja chrześcijańskiego sumienia małżonków* (Jasna Góra 20 IX 1992), *Chrześcijańska wizja wyzwolenia* (KUL – sympozjum Wydziału Filozofii 6 XI 1992), *Wychowanie do wartości moralnych* (do nauczycieli regionu lubelskiego – Lublin 20 II 1993), *Reforma dydaktyki na KUL* (KUL – sympozjum 13 III 1993).

15 VI 1993 r. odbyły się egzaminy licencjackie dla studentów drugiego roku kursu wyższego. Egzamin zdali i tytuł licencjata otrzymali: ks. J. Czączek, ks. P. Kornafel, ks. W. Sopol i o. W. Wójciak.

Pracownicy sekcji przygotowali materiały do opublikowania w „Rocznikach Teologicznych” (teologia moralna) na rok 1994.